

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Янковий О.Г.
“ ” _ 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності економіка підприємства

за темою:

**Шляхи зниження витратоємності продукції
ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»**

Виконавець

студент центру заочної форми навчання

Бордєєва Христина Георгіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Єгупов Юрій Артемович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Сутність, склад і шляхи зниження собівартості промислової продукції	5
1.1. Поняття, показники і класифікація витрат підприємства.....	5
1.2. Чинники, резерви і шляхи зниження собівартості продукції машинобудівної промисловості	17
Розділ 2. Аналіз витратоємності продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».....	28
2.1. Характеристика ВАТ «Одескабель і аналіз показників його господарської діяльності	28
2.2. Склад і структура операційних витрат ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».....	39
2.3. Аналіз показників витратоємності продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель».....	49
Розділ 3. Обґрунтування рекомендацій щодо зниження витратоємності продукції ПАТ «Одескабель»	56
Висновки.....	63
Список використаних джерел.....	67

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин в Україні висуває на перший план ряд найважливіших задач, що стоять перед промисловими підприємствами, до числа яких слід віднести: підвищення якості і конкурентоспроможності продукції, що випускається, зниження її собівартості, зменшення використання матеріальних і трудових ресурсів. Серед вказаних задач особливе місце займає задача зниження собівартості промислової продукції.

Акумулюючи поточні витрати, собівартість продукції підприємства є одним з найважливіших показників ефективності виробництва. В її зниженні знаходять віддзеркалення майже всі складові підвищення ефективності: зростання продуктивності праці, економія сировинних і паливно-енергетичних ресурсів, поліпшення використання основних виробничих фондів.

Зниження витрат на одиницю продукції дозволяє збільшити обсяг виробництва на підприємстві при наявних ресурсах, забезпечити тим самим прискорення оборотності оборотних коштів. Зниження собівартості є найважливішим джерелом підвищення рентабельності виробництва. Зменшення витрати матеріальних ресурсів сприяє економії капітальних вкладень в галузях добувної промисловості і сільському господарстві.

Разом з тим, в даний час продукція машинобудівних підприємств України відрізняється високою собівартістю при відносно низьких якісних характеристиках, що істотно знижує рівень її конкурентоспроможності. Дана обставина є однією з основних причин скорочення збуту продукції підприємств вітчизняного машинобудування. В результаті знижується прибуток підприємств – основне джерело технічного і соціального розвитку.

Таким чином, зниження витратоемності продукції машинобудівних підприємств є найважливішою умовою їх життєздатності, а пошук резервів і конкретних шляхів зниження окремих складових собівартості продукції є одним з основних напрямів діяльності підприємств машинобудування.

Сказане вище пояснює актуальність даної випускної роботи, що присвячена аналізу резервів зниження витратоємності продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель» і розробці рекомендацій щодо їх реалізації.

Мета роботи визначила її зміст. В першому розділі розглянуті теоретичні аспекти аналізу резервів зниження витратоємності машинобудівної продукції. Зокрема, досліджена природа собівартості як економічної категорії і соціально-економічне значення її зниження; даний аналіз існуючій класифікації витрат, що відносяться на собівартість продукції; розглянута класифікація чинників і резервів зниження собівартості в розрізі окремих стадій машинобудівного виробництва, вказані шляхи їх реалізації.

Другий розділ присвячений аналізу резервів зниження витратоємності продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель». В цьому розділі досліджена динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства з 2013 по 2017 р., здійснений аналіз складу і структури операційних витрат і повної собівартості реалізованої продукції. Особливе місце в другому розділі роботи надано аналізу динаміки показників витратоємності продукції з 2012 по 2017 рік.

В третьому розділі представлені конкретні рекомендації щодо мобілізації виявлених резервів зниження витратоємності продукції ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель», приведені розрахунки ефективності їх реалізації.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки дослідження, слід зупинитися на найбільш важливих моментах і висновках, що дозволяють оцінити резерви зниження витратоємкості продукції ПАТ «Одескабель».

1. ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»» входить до групи провідних підприємств по виробництву кабельно-провідникової продукції в країнах СНГ. А у виробництві кабелів зв'язку «Одескабель» вже декілька років підряд є безумовним лідером – сьогодні йому належить приблизно 30% цього ринку.

2. На протязі аналізованого періоду – з 2013 р. по 2017 рік на підприємстві склалася стійка тенденція збільшення обсягів реалізованої продукції. Можна констатувати майже 3-х кратне зростання даного показника. Наслідком зазначеної динаміки обсягів реалізації стало суттєве поліпшення більшої частини якісних показників виробничо-господарської діяльності підприємства.

Так, практично у 3 рази збільшився рівень продуктивності праці, на 84,7 % зросла фондівіддача ОВФ. Прибуток від реалізації продукції зріс в 2,7 рази, склав у звітному році 112 млн. 53 тис. грн. проти 41 млн. 55 тис. грн. у базовому 2013 році. Практично залишився незмінним рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції, також як і рентабельність реалізованої продукції..

За розглянутий період в ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»» відбулися різноспрямовані зміни у фінансовому стані підприємства. Зниження фінансової стійкості, з одного боку, і підвищення ліквідності, з другого.

3. Протягом аналізованого періоду на підприємстві спостерігається безперервне абсолютне зростання всіх витрат, що входять до складу повної собівартості реалізованої продукції (за винятком 2013 р.). В цілому ж з 2012 р. по 2017 р. величина останньої зросла більш ніж у 2,5 рази. За статтею «Інші

операційні витрати», навпаки, спостерігається зменшення величини витрат (за винятком 2014 і 2015 років). В цілому з 2012 р. по 2017 рік загальна сума операційних витрат зросла на 951млн. 954 тис. грн., або на 164,48 %.

Деякі розбіжності в динаміці операційних витрат за видами, що спостерігалися протягом аналізованого періоду, обумовили незначні зміни в структурі операційних витрат.

4. Найбільшою мірою як в абсолютному, так і в відносному виразі зросли матеріальні витрати: на 817 млн. 569 тис. грн., або на 169,69 %. Значне зростання спостерігається за витратами на оплату праці (142,86 %) та іншими операційними витратами (112,41%). Найменш динамічно протягом аналізованого періоду зростали відрахування на соціальні заходи (37,99 %) і амортизація (29,17%).

5. Результатом відзначеної вище динаміки витрат за окремими економічними елементами з'явилися деякі зміни в структурі операційних витрат в ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»».

Найбільшою мірою за період з 2012 р. по 2017 рік структурні зміни торкнулися матеріальних витрат. Питома вага витрат за даним економічним елементом в загальній сумі операційних витрат підприємства збільшилася на 4,44 відсоткових пунктів, склавши у звітному році 81,83 % проти 77,39 % у базовому 2012 році.

Слідством відміченого зростання частки матеріальних витрат в загальній сумі операційних витрат з'явилося скорочення питомої ваги всієї решти економічних елементів операційних витрат ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель»».

У відносному виразі найбільшою мірою структурні зміни протягом аналізованого періоду торкнулися статті «Амортизація ОВФ». Питома вага витрат за даним економічним елементом в загальній сумі операційних витрат підприємства скоротилася практично у 2 рази. Також спостерігається суттєве відносне зниження питомої ваги відрахувань на соціальні заходи: з 2,91 % до

1,58 %, тобто на 45,9 %.

Таким чином, можна укласти, що в результаті відмічених вище структурних змін у складі операційних витрат продукція ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель», придбала ще більш виражений матеріаломісткий характер, що і визначає напрями пошуку основних резервів зниження витратоємності продукції.

6. Найважливішою складовою частиною дослідження резервів зниження витратоємності продукції є аналіз динаміки її основних показників. З 2012 р. по 2017 рік в ПАТ «Одескабель» відсутня певна тенденція в динаміці рівня матеріалоємності продукції. Однак, починаючи з 2015 року, зростання даного показника набуває характеру тенденції. В цілому ж з 2012 р. по 2017 рік рівень матеріалоємності продукції ПАТ «Одескабель» збільшився на 1,15 коп., або на 1,43 % при середньорічному скороченні показника на 0,23 коп. (0,29 %).

Протягом всього аналізованого періоду в ПАТ «Одескабель» відсутня певна тенденція в динаміці рівня зарплатоємності продукції. Однак, починаючи з 2015 року, зростання даного показника набуває характеру тенденції. В цілому ж з 2012 р. по 2017 рік рівень зарплатоємності продукції ПАТ «Одескабель» зменшився на 0,77 коп., або на 8,66 % при середньорічному скороченні показника на 0,15 коп. (1,73 %).

Протягом всього аналізованого періоду в ПАТ «Одескабель» склалася стійка тенденція зменшення рівня амортизоємності продукції. Середньорічний скорочення даного показника склало 0,27 коп., або 10,28 %.. В цілому ж з 2012 р. по 2017 рік рівень амортизоємності продукції ПАТ «Одескабель» зменшився на 1,37 коп., або на 51,42 %.

Протягом всього аналізованого періоду в ПАТ «Одескабель» відсутня певна тенденція в динаміці витрат на 1 грн. реалізованої продукції. Однак, починаючи з 2015 року, зростання даного показника набуває характеру тенденції. В цілому ж з 2012 р. по 2017 рік витрат на 1 грн. реалізованої продукції ПАТ «Одескабель» зменшився на 0,70 коп., або на 0,75 % при

середньорічному скороченні показника на 0,14 коп., або 0,15 %.

8. Проведений в роботі аналіз виявив наявність істотних внутрішніх резервів зниження витратоємності продукції в ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель. Для їх мобілізації нами запропонована низка рекомендацій. По деяким з наданих вище заходів нами розрахована економічна ефективність і обґрунтована доцільність їх практичної реалізації.

Так, впровадження заходу щодо оснащення волочильних ліній електронними засобами і сучасним програмним забезпеченням дозволить скоротити річні витрати на виправлення браку на суму 573,01 тис. грн. З урахуванням збільшених витрат на утримання і експлуатацію устаткування, зниження собівартості реалізованої продукції складе 389,27 тис. грн. у рік. Додаткові капітальні вкладення у розмірі 324,6 тис. грн. окупляться за 0,83 роки, що значне нижче нормативного терміну. Витратоємність кабелю міської телефонної мережі знизиться на 0,36 коп., або на 0,41 %. Результати проведених розрахунків свідчать про високу економічну ефективність даного заходу і доцільність його впровадження на аналізованому підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананькина Е. А., Данилочкина Н. Г. Управление затратами. — М.: РИОР, ИВАКО Аналитик, 1998. — 64 с.
2. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 416 с.
3. Балабанов И.Г. Основы финансового менеджмента. — М. Финансы и статистика, 2000. — 528 с.
4. Билык М. Дебиторская задолженность: как ею управлять? // Справочник экономиста №2. 2004 г. - стр.58-65
5. Бланк И.А. Управление использованием капитала - К. «Ника-Центр», 2000 - 656 с.
6. Боди, Зви, Мертон, Роберт К. Финансы. - М. «Вильямс», 2000г. - 592с.
7. Бутшець Ф. Ф. та інш. Бухгалтерський управлінський облік. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 448 с.
8. Голов С. Ф. Управленческий учет: Учебник. — К.: Либра, 2004. — 576 с.
9. Егупов Ю. А. Выбор эффективного решения многокритериальной задачи формирования производственного плана предприятия // Ю. А. Егупов // Економіст. — 2008. - №11, С. 76-80.
- 10.Егупов Ю.А. Интерактивная процедура формирования оптимальной производственной программы мясоперерабатывающего предприятия // Ю. А. Егупов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Вип. 4. Том 3. Хмельницький, 2010. — С. 65-70.
11. Егупов Ю. А. Планирование инноваций как инструмент маркетингового и ресурсного обоснования производственной программы предприятия // Ю. А. Егупов // Вісник Черкаського університету. Серія Економічні науки. Випуск 103. — Черкаси, 2007. — С. 110-118.

12. Егупов Ю. А. Сущностная характеристика и классификация бизнес-планов // Ю. А. Егупов // Вісник Донецького університету. Серія В. Економіка і право. Спецвипуск. Том 2. Донецьк, 2006. - С. 82-90.
13. Егупов Ю. А. Экономическая оценка производственной программы предприятия в условиях многономенклатурного производства // Ю. А. Егупов // Економіст. – 2012. - №3. - С. 50-54.
14. Егупов Ю. А., Купинец Л. Е. Бизнес-план: методика разработки и анализа. // Ю. А. Егупов, Л. Е. Купинец // Навчальний посібник. Одеса: Оптимум, 2001. – 230 с.
15. Егупов Ю. А., Литвинова В. А. Механизм обоснования эффективных путей и формирования оптимальной программы повышения конкурентоспособности продукции // Ю. А. Егупов, В. А. Литвинова // Економіст. – 2012. – №8. – С. 73-78.
16. Єгупов Ю. А. Аналіз досягнення економічних критеріїв у процесі формування виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Формування ринкової економіки: зб. наук. пр. – Спец. вип. Економіка підприємства: теорія і практика: у 2 ч. – Ч. I – К.: КНЕУ, 2010. – С. 280-291.
17. Єгупов Ю. А. Деякі аспекти аналізу беззбитковості та окупності інвестиційних проектів // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 6 / Одес. держ. екон. ун-т.- Одеса: АТЗТ ІРЕНТТ, 2000. – С. 75-79.
18. Єгупов Ю. А. Обґрунтування методу порівняльної оцінки варіантів одноцільової оптимізації виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Вип. 4. Том 1. Хмельницький, 2008. – С. 131-134.
19. Єгупов Ю. А. Оптимізація інформаційного поля формування початкового плану продажів підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал [Електронний ресурс] . – 2016. – № 1(23). – С. 142-148. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n1.html>

20. Єгупов Ю. А. Параметри виробничої програми сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 7. – С. 134-147.
21. Єгупов Ю. А. Планування виробничої потужності в контексті ресурсного обґрунтування виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіст. – 2011. - №11. - С. 49-52.
22. Єгупов Ю. А. Про логіку побудови техніко-економічних розрахунків у бізнес-плануванні // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Вип. 12 / Одес. держ. екон. ун-т. - Одеса: ОДЕУ, 2002. - С. 163-166.
23. Єгупов Ю. А. Система планів сучасного промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Економіст. – 2017. – № 5. – С. 13-21.
24. Єгупов Ю. А. Системний підхід до планування ресурсного забезпечення виробничої програми підприємства // Ю. А. Єгупов // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 10. – С. 126-137.
25. Єгупов Ю. А. Способи реалізації багатоцільового підходу до інтерактивної оптимізації виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 45 / Одеса: ОНЕУ, 2012. – 396 С. 88-95.
26. Єгупов Ю. А. Структурована процедура оптимізації виробничої програми м'ясопереробного підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 39 / Одеса: ОДЕУ, 2010. – С. 58-63.
27. Єгупов Ю. А. Сучасні підходи до моделювання оптимальної виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 31. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – С. 88-94.
28. Єгупов Ю. А. Таксономічний аналіз як інструмент інтерактивної оптимізації виробничої програми м'ясопереробного підприємства // Ю. А. Єгупов // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. - №4, 2011. – С. 113-118.

29. Єгунов Ю. А. Форми і горизонт планування виробничої програми промислового підприємства // Ю. А. Єгунов // Економіка: реалії часу. Науковий журнал [Електронний ресурс]. – 2015. – № 2(18). – С. 243-249. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n2.html>
30. Єгунов Ю. А., Єгунова І. М. Об одном из подходов к решению «вечной» проблемы распределения косвенных затрат // Ю. А. Єгунов, І. М. Єгунова // Економіст. – 2012. - №1. - С. 28-33.
31. Єгунов Ю.А. Організація виробництва на промисловому підприємстві. Навчальний посібник // Ю.А. Єгунов // - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
32. Забродский В. А., Кизим Н. А. Оценка финансовой устойчивости производственно-экономических систем. - Харьков. Бизнес Информ, 2000.- 82 с.,
33. Закон Украины "О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине" от 16.07.99 г. № 996-ХМ-ВР, с изменениями и дополнениями. г. Киев, 16 июля 1999. – 64 с.
34. Закон Украины «О налогообложении прибыли предприятий». г. Киев, 22 мая 1997 № 283/97 ВР. – 88 с.
35. Зверяков М. І. Національна економічна система: проблеми теорії / М. І. Зверяков. – Одеса : Астропринт, 2012. – 320 с.
36. Зверяков М. І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2018. – №10. – С. 10-31.
37. Зверяков М. І. Особенности исследовательского поиска М. И. Туган-Барановского / М. И. Зверяков, Н. А. Уперенко // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2018. – Вип. 2 (39). – Т. 17. – С. 8-18. – DOI: 10.18524/2413-9998/2018.2(39).144898
38. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 13-23.
39. Ильин А.И. Планирование на предприятии: Учебник / А.И. Ильин. – Мн.: Новое знание, 2001. – 2-е изд., перераб. – 635 с. – (Экономическое образование)

40. Іващенко В.І., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. - К.ЗАТ „Нічлава”, 2001 р. - 204 с.
41. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры. - М. Финансы и статистика, 2001 г. - 560с.,
42. Козак В.Г., Козак Г.Я. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства. - К.: Аграрна наука, 2000. -172 с.
43. Колас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы. – М. Финансы, ЮНИТИ, 1997 г.- 576 с.
44. Костырко Л. А. Стратегия финансово- экономической деятельности хозяйствующего субъекта: методология и организация. - Луганск: ВНУ им. В. Даля, 2002 - 560 с.,
45. Котляров С. А. Управление затратами. — СПб.: Питер, 2001. — 60 с.
46. Лук'яненко І., Городніченко Ю.О. Сучасні економічні методи у фінансах. - К.: Література, 2002 р. - 352 с.
47. Лысенко Л. И. Мараховская К. А. Выбор способа наращивания акционерного капитала// Вестник Севастопольского ГУ. Экономика и финансы -2001.- №33.- с.36-41
48. М. Шим Д. К, Сигел Д. Т. Методы управления стоимостью и анализа затрат: Пер. с англ. — М.: Филинь, 1996. — 344 с.
49. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг), утвержденные приказом Госкомитета промышленной политики Украины от 02.02.2001 г. № 47. – 164 с.
50. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг), утвержденные приказом Госкомитета промышленной политики Украины от 02.02.2001 г. № 47
51. Національні стандарти бухгалтерського обліку: нормативна база. – 6-те вид., доп. – Х.: Фактор, 2000. – 208 с
52. Національні стандарти бухгалтерського обліку: нормативна база. – 6-те вид., доп. – Х.: Фактор, 2000. – 208 с.
53. Невешкина Е.В. Управление затратами и ценообразование: применение в условиях кризиса. Практ. пособие. – М.: Издательство «Омега –л», 2010. – 134 с.

54. Омелянчук А. И. Совершенствование методов оценки финансового состояния акционерного общества. - Донецк: ИЭП НАН Украины, 1997 г. - 44 с.
55. Орлов О.О. Маржинальная прибыль в экономических расчетах на промышленных предприятиях: монография / О.А.Орлов, Е.Г.Рясных изд. 2-е, переработ. и дополн.-К.: Освіта України. 2011. – 192 с.
52. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник. – К.: Скарби, 2002, 336 с.
53. Осипов В.И. Экономика предприятия: [Учебник]. – Одесса: Маяк, 2005. – 720 с.
54. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 15 "Доход" утвержденное приказом Министерства финансов Украины от 29.11.1999 г. №290 зарегистрированное в Министерстве юстиции Украины 14.12.1999 г. № 860/4153, с изменениями и дополнениями. 1999. – 25 с.
55. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 16 "Расходы", утвержденное приказом Министерства финансов Украины от 31.12.99 т №! 318, зарегистрированное в Министерстве юстиции Украины 19.01.2000 г. г № 27/4248, с изменениями и дополнениями. 2000. – 32 с.
56. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. - Тернопіль, Економічна думка, 2001р. - 454 с.
57. Румянцева Е. Механизм реорганизации финансовой функции предприятия// Проблемы теории и практики управления №1, 2002 - стр. 83-88
58. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. - Минск, Новое знание, 2001 г., - 688 с.
59. Садеков А.А., Лисова Н.А. Инвестиционная привлекательность предприятия (методология и методика оценки). Донецк. - Донецкий ГУЭТ, 2001. - 270 с.
60. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 232 с.
61. Своробович Л. Н., Егупов Ю. А. Методические основы формирования системы материального поощрения на машиностроительных предприятиях // Л. Н. Своробович, Ю. А. Егупов // Науковий вісник. Од. держ. екон. ун-т.

- Всеукр. асоц. молод. наук. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2010. - №10 (111). – С. 210-223
62. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупных акционерных обществ: проблемы и решения //НАН України К. Наукова думка. 1999-496с.
63. Современный финансово-кредитный словарь. Под общей ред. М.Г. Лапусты. - М. Инфра-М, 1999. – 526 с.
64. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. - К. Львів. - НБУ - 2000р. - 485 с.
65. Уайлман Э. Сокращение затрат / Эндрю Уайлман; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес-Букс, 2009. – 198 с.
66. Управление затратами на предприятии: Учеб. / Под ред. Г. А. Краюхина. — СПб.: Издат. дом «Бизнес-пресса», 2000. — 276 с.
67. Управління витратами. Навч. посіб. / М.Г. Грещак, В.М. Гордієнко, О.С. Коцюба та ін.; За заг. ред. М.Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.
68. Федоренко В.Г., Якушев Е.Р., Гаврилова Т.В. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємства.// Економіка та держава №2, 2004 р. - стор. 26-29
69. Финансовое положение предприятия (оценка, анализ, планирование)./ Под ред. Чупис А. - Сумы, «Университетская книга», 1999 г.- 332 с.
70. Финансовый менеджмент: теория и практика. // Под ред. Е.С. Стояновой - 5-е изд., перераб. и доп. - М. : Издательство «Перспектива», 2003 – 656 стр.
71. Фінансова діяльність підприємства / Бандурка О.М., Коробов М.Я. - К.: Либідь, 2002г.- 384 с.
72. Хорнгрен И. Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий; аспект: Пер. с англ. — М.: Финансы и статистика, 1995. — 416 с.
73. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. посібник. - Київ: ЦУП, 2002, - 656 с.